DIN NOU DESPRE PRODUCEREA LOCALĂ A CERAMICII GLAZURATE CU DECOR ÎN SGRAFFITO LA PĂCUIUL LUI SOARE

TUDOR PAPASIMA

Dată la iveală încă din anul 1968 în secțiunea S III C, caroul 6, la o adîncime de 40 cm, strachina care face obiectul notelor noastre[1] a fost „redescoperită"[2] acum cîțiva ani în depozitele Muzeului județean Călărași, prilej cu care s-a înregistrat în Inventarul obiectelor arheologice la nr. 17975.

Deși păstrată fragmentar, cele șapte cioburi alăturate sînt suficiente pentru reconstituirea, pe de o parte a profilului vasului (pl. I/2), pe de altă parte a decorului ce-i împodobește suprafața interioară (pl. I/3)[3].

Strachina (d.g. = 17 cm; d.f. = 6,7 cm; î = 7,4/8,5 cm; pl. I/1), confecționată la roata rapidă dintr-o pastă destul de fină, arsă în mediu oxidant, a căpătat o culoare brun-roșcată. Are picior inelar, deformat într-un loc — și reparat — fie la desprinderea de pe roată, fie la așezarea în cuptor pentru prima ardere. Partea inferioară a corpului este tronconică, cu pereții ușor arcuiți spre interior, partea superioară se înalță aproape vertical. Spre buză peretele se subțiază. Buza este rotunjită. Smaltul incolor și transparent a fost întins, în strat inegal ca grosime, peste angoba albă. În cremul suprafeței interioare a vasului se detașează, maro-închis, ornamentul realizat, în tehnica *sgraffito*[4] și prin înțepături, după angobare.

Este vorba, mai întîi, de șapte cercuri concentrice, între care patru, grupate două cîte două, marchează fundul. Apoi, considerînd decorul insuficient, probabil fără o schițare prealabilă, olarul, mult mai puțin priceput ca desenator, a riscat un ornament suplimentar. Astfel, în centrul vasului a fost închipuită coroana unui copac, individualizîndu-se chiar cîteva frunze și, în plus, un semn cruciform. Unul și același arbore este înzestrat însă, împotriva naturii, cu două trunchiuri așezate de o parte și de alta a coroanei, în intenția de a se împărți astfel suprafața vasului în jumătăți. Într-una dintre acestea și-a găsit locul un motiv ecvestru, elaborat de o mînă nesigură, individul încălecat pe cal galopînd spre stînga privitorului. Între călăreț și animal se observă șaua. Calul, în față, pare-se, a fost generos înzestrat cu

---

[1] Piesă prezentată la sesiunea de comunicări „Cercetări arheologice și istorice recente în spațiul carpato-danubiano-pontic", Constanța, 26—28 noiembrie, 1984.

[2] De către Dan Elefterescu, unul dintre restauratorii Muzeului călărășean.

[3] Reconstituirea decorului a fost realizată de Elena Cuzmin, căreia îi mulțumim și cu acest prilej.

[4] Referitor la termenul de *sgraffito* v. Silvia Baraschi, *Păcuiul lui Soare. Așezarea medievală (secolele XIII—XV)*, vol. II, Buc., 1979, n. 6 de la p. 68.

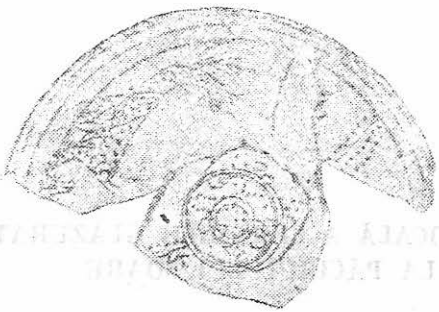

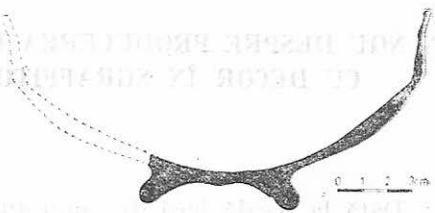

2

1

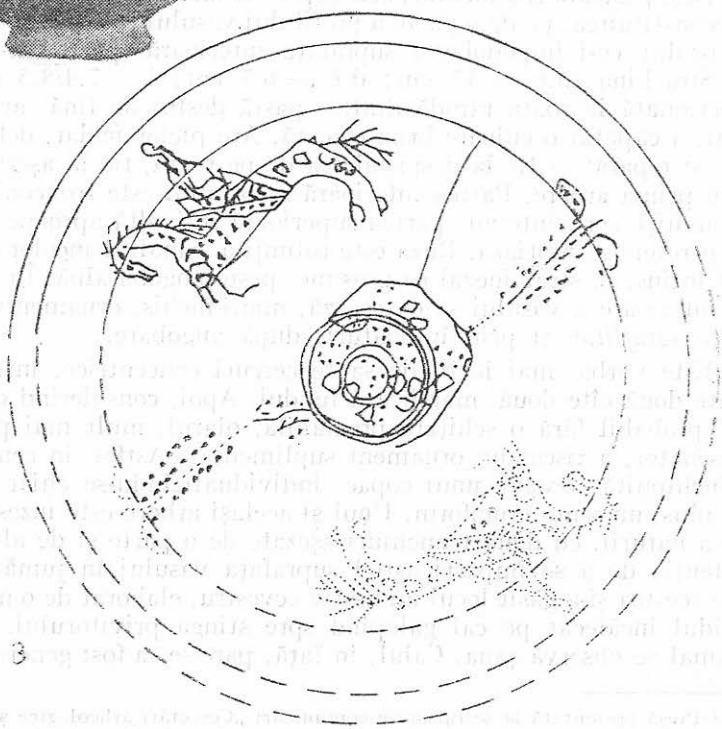

3

PLANȘA I

trei picioare. Un „crochiu" similar împodobea, probabil, cealaltă parte a vasului, care, din păcate însă, lipsește. Între spatele grupului ecvestru păstrat și trunchiul arborelui a fost trasă, pornind dinspre mijlocul strâchinii, o linie.

Vasul nostru, din punct de vedere al formei, dimensiunilor și al unor elemente de decor, se încadrează în grupa I-a a strâchinilor medievale de la Păcuiul lui Soare, datată în sec. al XIII-lea[5].

Ne aflăm, neîndoielnic, în fața unui produs local, spre o astfel de concluzie conducîndu-ne atît cele cîteva inabilități tehnice surprinse, cît, mai ales, „primitivismul" desenului, imitație nu prea reușită a reprezentării Sfîntului Gheorghe înarmat, aflată și ea, între motivele decorative ale ceramicii glazurate găsite la Păcuiul lui Soare[6].

Piesa de față și descoperirile de același gen, cunoscute de mai multă vreme literaturii de specialitate, de la Păcuiul lui Soare[7], constituie, după știința noastră, cele dintîi atestări ale unei producții autohtone de olărie smălțuită cu decor *sgraffiat* în spațiul românesc[8].

WIEDER ÜBER DIE LOKALE PRODUKTION DER GLASURKERAMIK MIT SGRAFFITO – VERZIERUNG VON PĂCUIUL LUI SOARE

Zusammenfassung

TUDOR PAPASIMA

Die Schale mit Glasur und Sgraffito-Verzierung aus dem 13. Jh., die in den vorliegenden Bemerkungen behandelt wird, erschien während der Ausgrabungen von Păcuiul lui Soare im Jahre 1968 (Taf. 1/1—3). Eindeutig aus einer örtlichen Werkstätte stammend, bildet sie vermutlich, wie auch die seit längerer Zeit bekannten Funde derselben Art von Păcuiul lui Soare, die ersten Beweise einer einheimischen Keramikproduktion mit Glasur und sgraffitierter Verzierung im rumänischen Raum.

[5] *Ibidem*, p. 76—77, 79.

[6] *Ibidem*, p. 93.

[7] *Ibidem*, p. 110—112 ; eadem, *Sur la production ceramique de tradition byzantine au Bas-Danube*, în Etudes byzantines et post-byzantines, vol. I, Buc., 1979, p. 29—37 pass.

[8] Față de Păcuiul lui Soare, în regiunea țării noastre primele mărturii ale confecționării pe loc a acestui gen de ceramică, datează, deocamdată, abia în sec. XIV—XV (Silvia Baraschi, *Păcuiul lui Soare... op. cit.*, n. 19 de la p. 110 ; Gheorghe I. Cantacuzino, în CercArh, III, 1979, p. 447—448 ; Lia Bătrîna, Adrian Bătrîna, în CercArh, V, 1982, p. 101.